

Nr 365.

Av herr **Lodenus m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande försvarets organisation.*

Sedan krigsslutet har marinens maskinbefälskår ständigt avfolkats. Av de omkring 600 befattningarna vid flottan äro icke mindre än en tredjedel vakanssatta för närvarande. Nyutbildningen av maskinbefäl står ingalunda heller i rimlig proportion till antalet vakanssatta platser. Tillgången på maskinbefäl inom marinen är således i hög grad otillräcklig, vilket för med sig stora svårigheter och onödiga kostnader för statsverket. Den nuvarande kustflottan har måst sammansättas efter tillgången på maskinbefäl, och även civil personal har på flera fartyg måst anställas för att kunna lösa de mest trängande uppgifterna.

De främsta orsakerna till denna avfolkning av maskinbefälskåren få sökas i de väsentligt fördelaktigare tjänsteställnings- och avlöningsförhållanden, som erbjudas maskinpersonalen på den civila arbetsmarknaden. Inom handelsflottan erbjudes såväl högre tjänsteställning som väsentligt högre löner än vad marinen kan erbjuda sin personal. De olika rederierna ha ägnat utvecklingen på det tekniska området stor uppmärksamhet och vidtagit åtgärder för att säkerställa att på ansvariga poster inom maskintjänsten kunna anställa och för längre tid behålla dugande krafter. Maskinbefällets ställning har successivt förbättrats, lönerna ha justerats uppåt, arbets- och tjänsteställningsförhållanden reglerats, så att maskinbefälet helt räknas till officerarna. En maskinchef ombord är praktiskt taget i fråga om lön, förläggning och tjänsteställning likställd med eller i varje fall närmast fartygets chef. Även vid statliga och kommunala verk eller vid enskilda företag inom näringslivet erbjudas kvalificerade maskinister väsentligt bättre avlönings- och tjänstgöringsförhållanden än vid marinen. Under den senaste tiden ha icke mindre än 75 procent av det maskinbefäl, som lämnat sina anställningar vid marinen, erhållit befattningar inom statliga eller kommunala verk. Detta ger vid handen att avfolkningen av marinens maskinbefälskår icke är någon konjunkturföreteelse.

Läget är således prekärt för marinen i fråga om tillgången på maskinbefäl, och om det icke skall bli alldeles ohållbart måste åtgärder snarast vidtagas i

avsikt att kunna behålla den personal som finns och stimulera nyrekryteringen. För att detta mål skall kunna uppnås torde det vara nödvändigt att gå fram på två vägar parallellt. Dels måste maskinbefälet erhålla en bättre tjänsteställning, och dels måste ett nytt avlöningsreglemente med väsentligt höjda löner fastställas för maskinbefälet.

Det torde vara nödvändigt — för att erhålla någorlunda jämförliga förhållanden inom handelsflottan och marinen — att maskinbefälet inom den sistnämnda erhåller officers tjänsteställning. För att detta skall kunna genomföras är det ofrånkomligt att maskinisterna brytas ut ur underofficerskåren och att en särskild civilmilitär maskinbefälsskår bildas. Detta innebär en återgång till ett system, som tidigare tillämpats inom den svenska marinen. Officersställning för maskinbefäl tillämpas inom ett flertal främmande mariner, bland annat den amerikanska. Detta skulle säkerligen också stå i god överensstämmelse med yrkets art och arbetsuppgifter. Det må i detta sammanhang nämnas, att flygvapnet har en civilmilitär kår för mekanikertjänster.

Marinens maskinbefälsorganisationer ha utarbetat ett förslag till omorganisation av marinens maskinistkårer enligt dessa riktlinjer. Förslaget har i skrivelse från tjänstemannen i marinförvaltningen B. Östergren den 7 januari 1948 överlämnats till chefen för försvarsdepartementet. I denna skrivelse hemställes, att maskinbefälsorganisationen vid marinen måtte göras till föremål för särskild utredning, varvid det av maskinbefälsorganisationerna framlagda förslaget måtte beaktas. För att förhindra ytterligare avgång under den tid utredningen påginge föreslogs att ett provisoriskt avlöningsreglemente måtte fastställas för maskinpersonalen med retroaktiv verkan från den 1 oktober 1947. Som en provisorisk åtgärd borde även förvaltargraden avsevärt utökas för maskinister vid marinen.

I propositionen nr 206 med förslag angående vissa frågor rörande försvarets organisation har chefen för försvarsdepartementet uttalat, att en närmare utredning bör komma till stånd rörande underofficerarnas vid marinen arbetsuppgifter, ansvarsområden, tjänsteställning, anställningsvillkor m. m. Denna utredning bör enligt departementschefens mening avse marinens underofficerskårer i deras helhet. Denna avvisar således tanken på en speciell utredning angående maskinbefälsorganisationen.

Dels med hänsyn till den synnerligen allvarliga bristen på maskinbefäl vid marinen och dels med hänsyn till att maskinbefälets arbetsuppgifter äro av helt annan art än de som åligga övriga underofficerare vid marinen, anse vi att det skulle vara synnerligen önskvärt, om en speciell utredning angående maskinbefälsorganisationen kunde verkställas snarast möjligt, oberoende av den större utredning, för vilken chefen för försvarsdepartementet uttalat sig. Vid denna specialutredning borde beaktas de synpunkter, som framlagts i den av tjänstemannen B. Östergren till chefen för försvarsdepartementet överlämnade skrivelsen.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en speciell utredning av maskinbefälsorganisationen vid marinen med beaktande av de synpunkter, som här ovan framförts, samt till nästa års riksdag förelägga riksdagen förslag i ärendet.

Stockholm den 7 maj 1948.

Gunnar Lodenius.

Bernhard Näsghård.

B. A. Nilsson.
